

Karakterisering och kulturhistorisk värdering

Tingsås kyrka

Tingsås socken i Tingsryds kommun
Kronobergs län

Smålands museum
Samuel Palmblad
2006

Inledning

Bakgrund och syfte

I samband med upprättandet av vård- och underhållsplaner för kyrkor i Växjö stift har Smålands museum på uppdrag av BSV arkitekter & ingenjörer AB i Värnamo genomfört en karakterisering och kulturhistorisk värdering av Tingsås kyrka under våren 2006. De kyrkor som berörs är de som tillhör Svenska kyrkan och omfattas av kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen. Karakteriseringen och den kulturhistoriska värderingen syftar till att användas som underlag för vård- och underhållsplanen.

Nedanstående material består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör samt en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering samt arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. De redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning i kyrkobyggnadens historia.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan kontinuerligt föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljön i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning

Tingsås kyrka

Kortfattad historik

Tingsås kyrka ligger på ett höjdparti i centrala Tingsryd. Dagens kyrka är den tredje på samma plats. Den första kyrkan från 1590-talet var egentligen ett mindre träkapell, den nuvarande lillklockan, gjuten 1595, har bevarats till våra dagar. En ny klockstapel uppfördes 1719 och 1752 byggdes den nya kyrkan, en spånklädd timmerkonstruktion. Socknens invånarantal växte och då kyrkan var förhållandevis liten fattades i mitten av 1800-talet beslut om att en stor stenkyrka skulle anläggas. Förberedelser och undersökning av finansieringsmöjligheter inleddes dock redan på 1830-talet. Byggmästare Sven Nilsson från Säljeryd utförde ritningsunderlaget som efter revideringar av J F Åbom vid Överintendentsämbetet godtogs. Kyrkan stod egentligen klar 1854 men först 1856 skedde den officiella invigningen av biskop Heurlin.

Ansvarig byggmästare var Jonas Malmberg vars namn även finns återgivet i putsen på sakristians norra yttervägg. Kyrkan anlades strax söder om den gamla träkyrkan men utanför befintlig kyrkogård. Detta möjliggjorde utvidgning av kyrkogården både åt öster, söder och väster. Spår av den äldre kyrkan har bevarats cirka 50 meter norr om nuvarande sakristia där tre stenhällar ligger placerade invid en hängask. Hällarna har tidigare legat i den gamla kyrkans mittgång. Kyrkan var orienterad i en öst-västlig riktning tillskillnad mot dagens där koret ligger i norr. Före rivningen flyttades dock altartavlan från 1763 som sedermera hängdes upp i det nya kyrkorummet.

Miljön kring kyrkan har förändrats en del genom åren. I början av 1960-talet revs den stora längan av kyrkstallar som närmast var unika i länet. Rivningen orsakade mycken korrespondens och uttalade protester men ägarna menade att de inte längre fyllde någon funktion. År 2005 brann en äldre ladugårdsbyggnad ned som låg strax sydost om kyrkan.

Exteriör

Tornet och fasadernas utformning har ett rikare arkitektonisk stilutförande jämfört med de mer utpräglade nyklassicistiska kyrkorna. Exteriören överensstämmer i stort sett med det fastlagda ritningsunderlaget från 1850. Tornet är placerat i söder och koret i norr vilket bryter mot den gängse väst-östliga orienteringen. Den i norr liggande utbyggnaden som bl.a. innehåller sakristian är rektangulär i sin form och indelad i två våningar.

Kyrkan är uppförd i sten med spritputsade fasadytor där slätputsade lisener mellan fönsteröppningarna skapar en uttalad fältindelning. Fasaden är vitkalkad medan sockeln är färgad i grått. För att nå kyrkorummet finns två större ingångar, via tornet och en mittplacerad portal på östra långsidan. Sakristian nås även via en separat ingång på östsidan. Den södra entrén, genom tornet, är innehållsmässigt mest bearbetad med två pilastrar bärandes ett kraftigt entablement som ovan till kröns med ett spröjsat lunettfönster. I arkitraven finns de hebreiska bokstäverna för JAHVE placerade i en oliksidig triangel med blått fält där bokstäverna är förgyllda. Triangeln omges av ett förgyllt, strålande, fält. I gesimsen ovanför fönstret är kyrkans byggår angivet med romerska bokstäver. Texten är förgylld och lyder *Byggd MDCCCLIII*. De båda ingångarna på östsidan är betydligt enklare där det dekorativa inslaget närmast utgörs av en slätputsad omfattning. Ovanför dessa bägge ingångar sitter ett rundbågigt fönster bestående av två bågar med vardera fyra rutor, de är av samma typ som övriga fönster på kyrkan. Samtliga tre dubbelportar är av snarlikt utförande med tre speglar varav den översta är störst och den mittersta minst. Porten i tornet har dock i sina översta

speglar även varsitt förgyllt kors. En större handikappramp med cementplattor och svartmålat järnräcke har tillkommit vid sidoentrén.

Kyrkan har på sin västra långhusvägg sju stora fönster och på sin östra sex. Sakristian har tre dylika fönster och tornet två. Dessa 18 fönster är konstruerade med korspost med vardera fyra bågar. De två översta förenas i en rundbåge och innehåller fyra rutor per båge medan de nedre har tio rutor i varje båge. Karmen är målad i en grågrönaktig kulör där båge och spröjs är vita. Vid norra långhusgaveln, direkt ovanför sakristians takfall, är ett triangelformat fönster med rutmönstrad spröjs placerad. För att ge ljus till läktaren tillskapades två runda, spröjsade fönster på långhusets sydgavel. Tre likadana fönster har även funnits på tornet men idag återstår endast det på sydsidan. De två övriga är igensatta men tydligt markerade i murverket. Kyrkans samtliga fönster har solbänkar täckta med kopparplåt.

Tornet med sin åttakantiga lanternin ger ett mycket vackert och proportionerligt intryck. Utformningen av tornkrönet med sin kraftiga konsolburna list, urtavlor, det konkava taket samt lanterninen med sin starka gula kulör och bruna luckor är ovanlig i länets kyrkoarkitektur. Spiran kröns av ett förgyllt kors stående på en kula. Ovanför varje urtavla finns även ett förgyllt klot, sammanlagt fyra stycken. Fram till mitten av 1950-talet utgjordes taktäckningen av skiffer men vid en då pågående restaurering valdes att istället belägga taket med kopparplåt.

Exteriöra förändringar

Tingsås kyrkas exteriör har bibehållit sin ursprungliga karaktär där endast smärre detaljer skiljer från originalritningen. Den mest uppenbara förändringen skedde 1953 då skiffertaket ersattes med kopparplåt. Sakristian hade fram till 1930 spån som taktäckning men det byttes då mot skiffer. Samtidigt uppsattes hänggrännor och stuprör av koppar och solbänkarna erhöll ny kopparplåt istället för befintlig svartplåt. Ett flertal putsarbeten har skett på fasaderna under efterkrigstiden vilket föranletts av ett regelrätt underhållsbehov men även felaktigt utfört murbruk.

Vid östra entrén tillkom 1982 en handikappramp.

Interiör

Kyrkorummets färgsättning präglas av den omfattande restaurering som utfördes 1982 med svagt rosa väggar och gråa fält med ljus marmorering och inslag av guld. Vid denna tid avsåg man reducera de målningsarbeten som utfördes under ledning av Paul Boberg 1930, bl.a. försvann närmast allt dekorativt måleri i innertaket och den dova färgskalan ljusnades upp. Inredningen är förhållandevis orörd där korområdet fick sin gestaltning 1885 med ny altartavla och grisaillemåleri ovanför kordörrarna. Åren kring 1930 skedde även en allmän översyn och modernisering av kyrkan vilket resulterade i nytt värmesystem, omläggning av golv, elektrifiering och ombyggnad av bänkar.

Interiören ger ett välavvägt och tilltalade intryck med ljusa färgskalor och välgjorda dekorativa element som skapar en praktfull inramning men utan känsla av överdåd.

Här följer en beskrivning av dagens kyrkointeriör med början i vapenhuset.

Vapenhuset utmärks av en avsaknad av föremål och ger ett högst enkelt intryck. Golvet är täckt med kalkstensplattor och vid västra väggen står en träbänk. Här fanns fram till 1982 en trappa till läktaren och en skrub. På norrväggen hänger fyra enkla tavlor som redovisar

socknens komministrar och kyrkoherdar genom historien. En gråmålad bräddörr med kraftiga bandgångjärn leder in mot kyrkorummet. I samband med 1982 års restaurering tillskapades läktarunderbyggnader vilket medför att ett utrymme med handikapptolett och kapprum har tillkommit mellan vapenhus och kyrkorum. Ytterligare en dubbelpart, spegeldörrar med riklig marmorering, passerar innan själva gudstjänstlokalen nås.

Läktarunderbyggnaden är klädd med träpanel målad i en rosa kulör. Två närmast dolda dörrar leder till elcentralen och ett förråd. När trappan i vapenhuset revs 1982 uppfördes istället två svängda trappor till läktaren som utgör en del av läktarunderbyggnaden. Läktaren bärs av åtta kolonner varav fyra står i den bakre bänkraden. Kolonnerna är marmorerade med inslag av förgyllning i kapitälerna. Läktarbarriären består av sju spegelfält med ömsom stående och liggande panel. Mittspegeln inramas av två pilastrar där en målad lyra med två lagerkvistar utgör enda dekorativa inslag förutom marmoreringen.

Kyrkorummets väggar indelas, liksom fasaderna, med breda lisener och en kraftfull taklist. Åtta lisener på vardera östra och västra långhusväggen samt fyra i koret skapar tydliga markeringar samt ger tyngd och värdighet åt interiören. De två bakersta bänkkvarteren innehåller vardera fjorton bänkrader medan de två främre har åtta plus två korta bänkrader i varje kvarter. Bänkarna byggdes om 1930 men är troligtvis ursprungliga, de är slutna mot mittgången men öppna utmed sidogångarna. Bänkarna är gråmålade med riklig marmorering i dörrspeglarna. En ryggspegel i den bakersta bänkraden har fått behålla sin äldre färgskala i dokumentationssyfte.

Golven i bänkkvarteren utgörs av en enkel bräddtäckning.

Kalkstensplattor av olika ålder och utförande täcker övriga golvytor i långhuset. De två centrala gångarna försågs 1930 med nya kalkstensplattor varav de äldre placerades i sidogångar och vapenhus. Bakom de nedre bänkkvarteren insattes helt annorlunda plattor när flera bänkrader försvann, förmodligen 1968. Dessa är gråa och matta och bryter helt mot övriga ifråga om utseende. Tolv lampetter i mässingsplåt är uppsatta utmed väggarna och i mittgången hänger fem ljuskronor av olika typer. Intill östra entrén hänger en psalmnummertavla och på motsvarande västra väggparti står ett vackert ståndur. Längre norrut i långhuset, på västväggen, är predikstolen placerad där man på motsvarande plats på östväggen hängt upp den gamla altartavlan. Vid innertakets sydvästra hörn sparades 1982 ett parti av de dekorativa takmålningar som tillkom 1930. Motivet förställer en kraftfull örn som är en symbol för evangelisten Johannes

Koret domineras av den monumentala altarmålningen från 1885 med riklig förgyllt ornamentik i ramen. Altaret av trä har front och sidostycken bestående av spegelfält med ett mörkare, äldre måleri. Mittspegeln pryds av en målad kalk flankerad av två stjärnor. Altaret vilar på ett fundament i två etager och på bordet står ett modernt silverkors. Altarringen är helt täckt och består av marmorerade och förgyllda spegelfält samt ett knäfall klätt med tegelrött tyg. Altaruppsatsen flankeras av två kordörrar med en dekorativ omfattning bestående av två pilastrar bärandes ett entablement. Den västra dörromfattningen kröns av en större målning visande Mose med lagtavlorna utförd i grisailleteknik, motsvarade yta på östsidan visar evangelisten Johannes. Direkt ovanför dörrkarmarna finns även ett rött fält med olika bemålade föremål. Det östra innehåller stiliserade palmblad, en bibel och en fana medan den västra uppvisar en lie, ett timglas samt stiliserade palmblad. De två nordligaste korfönstren försågs 1930 med s.k. katedralglas vilket ger ett dämpat ljusinsläpp.

Invid de bågiga kordörrarna hänger två ståtliga psalmnummertavlor med riklig förekomst av förgyllningar och dekorativ ornamentik. På korgolvet av trä står en modern dopfunt av sandsten, en ambo, två karmstolar, två praktkandelabrar av förgyllt trä och en dopljusstake. Kyrkvärdsbänkarna är bevarade där dock den östra fungerar som förrådsutrymme och plats för kororgeln. Fyra lösa bänkar står även placerade i koret framför de främre bänkkvarteren. Koret liksom altarringen är halvcirkelformat vilket även resulterat i att den främsta bänkraden och de fyra lösa bänkarna är formade som en båge. Utformningen är inte unik men skapar en mer intim karaktär i kyrkorummet.

Sakristian nås via två dörrar från koret samt en ytterdörr. Det västra rummet har bibehållit en äldre karaktär med breda golvbrädor och skilda kyrkoföremål. På ena väggen hänger en märklig tavla från 1700-talet och i taket hänger en minst lika ovanlig takkrona av glas. Rummet domineras annars av ett flertal textilskåp. Det östra rummet är kraftigt moderniserat med golvklinker, diskbänk och toalett. Via en i murverket löpande, smal, trappa når man härifrån sakristians övervåning som förr fungerade som sädesmagasin. En transportlucka finns därför i taket. Här har sedan 1950-talet funnits ett rikligt försett kyrkomuseum med bilder och föremål från kyrkans historia. De fyra fönstren är på insidan förstärkta med järngaller vilket förmodligen är en effekt av rummets funktion som sädesmagasin.

Läktaren som saknar bänkar domineras totalt av den mäktiga orgelfasaden. Via två dörrar nås tornkammaren som till stora delar byggdes om 1982 då ett arbetsrum tillskapades för kantorn. Rummet som består av en regelverkskonstruktion med tak ger ett provisoriskt intryck. Tre mindre ljuskronor sprider ljus på läktaren.

Interiöra förändringar

Kyrkorummet har genomgått tre stora omdaningar i samband med restaureringar vilket främst berört färgsättning, dekorativa tillägg och förbättrade bekvämlighetsfunktioner. Dessa utfördes 1885, 1929/30 och 1982. Vid restaureringen 1885 skedde en rad dekorativa tillägg i främst kor men även inredningen försågs med ekådring och väggarna fältindelades. Tillkomsten av altartavlan och grisaillemåleriet ovanför kordörrarna blev de mest påtagliga förändringarna. 1885 års omgestaltning sätter ännu sin prägel på dagens kyrkorum och är av god konstnärlig och rumslig kvalitet.

Åren kring 1930 skedde en allmän upprustning av kyrkan som i stora drag kan härledas till ökade bekvämlighetskrav. Elektricitet, vindfång, nytt värmesystem, omläggning av golv i kor och långhus samt ombyggnation av bänkar och orgelfasad är tydliga åtgärder som belyser detta faktum. Överlag hanterades befintlig interiör med varsamhet. Önskemål om en förhöjd dekorativ verkan resulterade i att det i innertaket tillskapades nytt måleri med bl. a. stora symboler för de fyra evangelisterna. Inredningen i övrigt försågs med riklig marmorering där kulörerna dominerades av gröna nyanser.

Inför 1982 års restaurering fördes en intensiv diskussion kring förslaget att måla över innertakets dekorativa måleri. Motiven bedömdes inte tillräckligt värdefulla och deras kondition var bristfällig varvid beslut togs att endast behålla symbolbilden på evangelisten Johannes. Ur antikvariskt hänseende får denna åtgärd betraktas som tveksam. Den för kyrkorummet mest påtagliga förändringen gällande nytillskott utgjordes dock av läktarunderbyggnaden med tillhörande läktartrappor. I samband med denna åtgärd försvann trappan i vapenhuset. Läktarunderbyggnaden lämnade kolonnerna fria och tog ett

förhållandevis begränsat utrymme i besittning. Förändringen får anses fullt acceptabel och välgenomtänkt.

Den interiöra färgsättningen ändrades återigen där särskilt väggarna med sin rosa kulör utgjorde en dramatisk omgestaltning. Nyansen sades dock ha hämtats från en äldre färgsättning och tillsammans med en ljusare färgskala där främst grått och vitt samspelade med marmoreringar och förgyllningar så skapades ett ljust och inbjudande kyrkorum. Altarbordet och ett spegelfält på den bakre bänkraden har kvar sin äldre färgsättning vilket ger en god uppfattning om den då mörka färgskalan. Även en referensyta på golvuret har bevarats. Det östra rummet i sakristian genomgick en brysk modernisering som inte får anses värdig en kyrka ifråga om kvalitativ utformning och materialval.

Viktigare inventarier

Predikstolen är ursprunglig och består av korg och baldakin. Korgen hänger på väggen och består av tre stora spegelfält med religiösa symboler, kalk med nycklar, lagtavlorna och ett hjärta genomborrat av blixtar och svärd. Rikligt med förgyllningsarbeten och dekorativa element skapar ett mycket tilltalande intryck. Ett äldre timglas är placerat på korgens kantlist. I baldakinens tak hänger en duva och på dess krön står ett förgyllt kors. Invid korset är två moderna strålkastare uppställda vilket förtar det estetiska intrycket. Väggfältet mellan korg och baldakin täcks med en draperimålning. Tyvärr har mycket av den ursprungliga polimentförgyllningen omförgyllts.

Den mäktiga altartavlan föreställande Kristi förklaring målades 1885 av professor Bengt Nordenberg. Tavlan har genomgått flera konserveringar och dess lyster och inneboende kraft innebär ett självklart blickfång i kyrkorummet. Före tillkomsten av altartavlan pryddes altaret av ett enkelt träkors som idag finns i kyrkomuseet. Lyckligtvis har den äldre altartavlan också bevarats. Den målades 1763 av Johannes Lundberg och är närmast en kopia av Växjö domkyrkas gamla altartavla föreställande den första nattvarden. Tavlan hänger idag på den östra långhusväggen.

Dagens orgelverk är från 1970 medan orgelfasaden i huvudsak härstammar från 1865. Vid en större modernisering 1930 valdes att bygga ut orgelfasaden istället för att ersätta den. Orsaken var antikvarisk där Riksantikvarieämbetet underströk vikten att beakta inneboende värden. Fasaden är högrest och rikligt försedd med förgyllningar samt arkitektoniska element och når nästan taket.

På sakristians västvägg hänger en märklig 1700-tals tavla av okänd konstnär. Motivet föreställer de tre vise männen till häst men tavlan upplevs tagen ur sitt sammanhang. Männen som är beväpnade kan var utomeuropeiska och möjligtvis har tavlan ingått i en större svit.

I tornet hänger två kyrkklockor varav lillkockan göts av en viss Pasma så tidigt som 1595 i Tyskland. Inskriptionen på plattyska förkunnar att *IS GODT MIT UNS WOL KAN DEN WEDDER UNS HARMEN*. Storklockan göts 1732 i Karlshamn men efter en olycka skedde om omgjutning 1777 i Jönköping. Storklockan försågs då med ett längre textstycke som tydliggjorde i vilket sammanhang den omgöts.

Ett ståndsur skänktes 1778 till kyrkan av några *gudfruktige och beskedlige drängar*. Uret tillverkades i Karlskrona av urmakaren Josua Lannér och återfördes till kyrkan 1957 efter att ha varit i privat ägo sedan 1853.

Kyrkogården

Kyrkogården sträcker sig i en nord-sydlig riktning och har en tydlig rektangulär prägel. Utmed kyrkogårdsmuren löper en trädkrans som bitvis är i dålig kondition. Murarna är kallmurade medan den nordöstra sektionen utgörs av välhuggen och fogad granit. I norr saknas ett sammanhållande murverk. Här finns ingen minneslund, en sådan finns på Ebbalycke begravningsplats som invigdes 1994.

Det av Hans Lindén ritade bårhuset ligger invid församlingshemmet men utanför den mur-omgärdade kyrkogården. Byggnaden ger ett värdigt intryck med en stilren och avskalad exteriör. Sadeltaget är klätt med kopparplåt liksom entréns dubbelport. Fasaden bryts upp av tre fönster varav det ena utgörs av ett större gavelfönster, samtliga är rundbågiga och försedda med färgat glas. Via den västra gaveln nås ett större källarutrymme. På östsidan, strax nedanför det stora gavelfönstret, står en mindre bronsskulptur på ett stenfundament med texten *Jag är den goden herden inhugget*.

Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning

Kyrkans centrala och monumentala placering i Tingsryd medför en direkt påverkan på samhällsbilden vilket genom historien skapat ett starkt identitetsvärde. På platsen har tidigare legat två kyrkor varav den äldsta uppfördes på 1590-talet. En besökare kan i kyrkomuseet ovanför sakristian få en god uppfattning om kyrkplatsens äldre historia genom ett förnämligt inrättat museum som bl.a. uppvisar en rad äldre inventarier. Tyvärr omdanades yttermiljön kraftigt kring 1960 då de närmast magnifika kyrkSTALLarna revs. Kyrkans exteriör är närmast oförvanskad och följer den typiska planformen för nyklassicistisk kyrkoarkitektur. Däremot förekommer detaljer och stilelement som förstärker fasadens estetiska uttryck vilket delvis frångår de rena ytor som brukar karaktärisera de strikt nyklassicistiska kyrkorna. Den enkla fältindelningen samt tornkrönets och spirans utsökta utformning är karaktärsskapande element som är ytterst viktiga att beakta i samband med vårdåtgärder.

Interiören präglas av de restaureringsarbeten som utfördes 1885, 1930 och 1982. Framförallt färgsättningen har ändrats vid dessa tillfällen beroende på nya smakideal. Viktigt att understryka är att inredningen till stora delar har bevarats där kulörerna istället har skiftat. Detta medför därför höga autenticitetsvärden men där framtida önskemål kring ny färgsättning bör kunna tillstyrkas om förslaget bygger på traditionella färgskalor. För anställda och gudstjänstbesökare har adekvata installationer genomförts som medför ökad tillgänglighet och bekvämlighet utan att kulturhistoriska värden tagit större skada.

Borttagandet av trappan i vapenhuset samt tillkomsten av läktarunderbyggnader med två läktartrappor är de mest påtagliga förändringarna i kyrkorummet. De utrymmen som då togs i anspråk är förhållandevis begränsade och det arkitektoniska utformandet bör betraktas som lyckat. Omdaningen av sakristians östra rum får anses som ytterst tveksamt ur ett antikvariskt perspektiv. Värdet av de tillskapade målningarna som utfördes 1930 och övermålades 1982 är svårt att bedöma. Redan 1930 rådde utpräglad tveksamhet från myndigheterna om målningförslagets realiserande. De ansågs opassande vilket även framfördes som ett huvudargument 1982 förutom att de var i dåligt skick. De hade dock utgjort ett naturligt inslag för två generationers Tingsrydsbor och var i stilutförande typiska för sin tid.

Korområdet som präglas av halvcirkelformade ytor ger ett värdigt och välstrukturerat intryck vars karaktär måste bevaras. Det ovanligt välfyllda och ordnade museet på sakristians vind

har ett egenvärde som ska beaktas. Tingsås kyrka framstår som en god och välbevarad exponent för 1850-talets kyrkoarkitektur vars ideal präglas av nyklassicism. Förändringstrycket har varit måttligt och utförda åtgärder har överlag varit genomtänkta och återhållsamma.

Händelseregister

- 1856 - Biskop Heurlin inviger kyrkan
- 1864 - Orgelfasad utförs av J F Åbom
- 1877 - Tingsås blir ett eget pastorat
- 1885 - Ny altartavla av Bengt Nordenberg
 - Innerväggarna fältindelas
 - Kordörrarna förses med målade överstycken i grisailleteknik föreställandes Mose och evangelisten Johannes
 - Inredningen förses med ekimitation
- 1911 - Målning av lanternin och förgyllning av kors och kula. Korset fick även bytas och förses med ny kopparinklädning p.g.a. rötskador.
- 1916 - Gamla altartavlan konserveras av Gustaf Fransén
- 1926 - I en handling påpekas av bänkkvarterens golv enbart utgörs av en cementyta
- 1928 - Nytt värmesystem som bygger på lågtrycksånga, värmepannan placerades under sockenstugan

- 1929/1930 - Utvidgning av orgelfasad under ledning av Paul Boberg varav det mellersta av de tre rundbågiga pipfälten tillkom.
 - Nytt orgelverk tillverkat av A Mårtenssons Orgelfabrik AB insätts
 - Vindfång byggs vid södra och östra ingången
 - Innertaket förses med omfattande dekorativt måleri med bl.a. symboler för evangelisterna. Motiven hade framställts av Yngve Lundström
 - Interiören erhåller en färgsättning baserat på gröna nyanser och rikligt med marmoreringar
 - Katedralglas insatta i de två nordligaste korfönstren
 - Golv i bänkkvarteren omläggs
 - Förstärkning av takstolar
 - Kaminer i sakristia och kor borttas
 - Nummertavlorna flyttas
 - Omläggning av kalkstensgolvet i kyrkans huvudgångar
 - De äldre kalkstensplattorna som låg i huvudgången lades i vapenhus och sidogångar
 - Omläggning av korgolvet där dock många av brädorna återanvändes
 - Ombyggnad av bänkar i syfte att göra dem mer bekväma
 - Altarskrank, predikstol, läktarbarriär, läktarstolpar, pilastrar, dörromfattningar, bänkfasader samt taklist marmoreras. Förgyllningar sparas och bättras
 - Vid södra och östra entrén flyttas portarna ut för att möjliggöra vindfång med svajdörrar
 - Ombyggnad av trappa i vapenhus
 - Kordörrarna görs smalare så att plats erhålls för målade omfattningar
 - Förgyllning av kors och kula samt siffror
 - Radiatorer i kor byts mot mindre
 - Nya plåtar på solbänkar och ljudluckor
 - Sakristians tak av spån ersätts med skiffer

- Putslagningar och avfärgning av fasader
 - Hängrännor och stuprör uppsätts
 - Yttertaget lagas och kompletteras med nytt skiffer
- 1931 - Ny dopfunt av skulptör Arthur Sandin
- 1935 - Förslag till elektrifiering av kyrkan vilket också verkställs
- Nya lampetter uppsätts på sidoväggarna
- 1940 - Kyrkklockorna utrustas med elektrisk ringanordning
- 1953 - Taktäckningen av skiffer ersätts med koppar
- Putslagning och avfärgning av fasader
 - Ventilationsgluggar förses med galler
 - Utvändiga trätor målas
 - Interiöra ommålningsarbeten
 - Ombyggnation av orgelverket, utförs av B Svensson
- 1954 - Invigning av nya praktkandelabrar
- 1955 - Det nya bårhuset ritat av Hans Lindén står klart
- 1957 - Konservering av 1885 års altartavla, Sven Wahlgren Jönköping
- Ett mindre kyrkomuseum inrättas på vinden ovanför sakristian
- 1960 - Rivning av kyrkstallar vilket föregicks av mycket debatt
- 1964 - Byttes troligtvis hela värmeledningssystemet då man övergick från ånga till pannvarmvattensystem.
- Putslagning och avfärgning av fasader
 - Målning av fönster och lanternin
- 1967 - Ett silverkors tillverkas av silversmeden Anders Ericsson och placeras på altaret
- Ny kororgel tillverkad av Olof Hammarberg
- 1968 - Ämbetet godkänner borttagande av de tre bakersta bänkarna
- 1970 - Nytt orgelverk
- 1981 - Fotodokumentation av inventarier
- 1982 - Läktarunderbyggnader tillkommer
- Konservering av altartavla (Kristi förklaring), gamla altartavlan från 1763, väggmålning på ömse sidor om altartavlan (Mose och Johannes i gråskala), altarkrucifix och timglas
 - Ny interiör färgsättning med rosa väggar, inredning i grått och guld samt listverk och pilastrar i vitt med gråa marmoreringar
 - Trappa i vapenhus till läktare samt skrubbar försvinner
 - Två nya trappor tillskapas i långhuset till läktaren
 - Toalett i sakristia
 - Ny skåpsinredning i sakristian
 - Mittför predikstolen kortas bänkarna för att möjliggöra passage
 - Altarringen kortas
 - Nytt korgolv samt eventuell gjutning av betongbjälklag i koret. Enligt en handling skulle gjutning utföras men osäkerhet råder utifall detta verkställdes
 - Östra rummet i sakristian förses med rött klinkergolv
 - Golv i långhus slipas och fernissas
 - Sittdynor i bänkarna tillkommer
 - Avfärgning och målning av interiöra puts- och trätor
 - Innertaket ommålas, endast ett mindre bildmotiv bibehålls
 - Ett antal av de bakre bänkraderna försvinner
 - Altarringen förses med profilerade lister och knäfallet kläs om

- Nya elinstallationer
- Eventuellt byts alla radiatorer, de flesta var i gjutjärn från 1930
- De lösa bänkbarna längs ytterväggen borttas
- Utrymme för kantorn ordnas i tornkammaren
- Handikappramp vid östra entrén och upp till kor
- Putslagning och avfärgning av fasaderna
- Vindsisolering
- Förgyllning av kors och kula
- 1983 - Nytt elektriskt tornur installeras
- 1985 - Konservering av mässhake
- 1988 - Ny kormatta av Märta Måås-Fjetterström
 - Ny ambo tillverkad av möbelarkitekten Ingemar Pettersson
- 1998 - Bergvärme installeras
- 2002 - Omfattande installationer av brand och stöldskyddssensorer
 - En mindre halogenlampa placeras i kortaket
- 2004 - Putslagning och avfärgning av torn, lagning av gesimser på långhus, målning av lanternin och ljudluckor, förgyllning av klot/kors
 - Södra innerväggen putsas och avfärgas
 - Konservering av grön stola, vit stola och grön mässhake
- 2005 - Nytt skåp i sakristia avsett för liggande textilier
 - Korgolvets yttre del erhåller ny löstagbar bräddtäckning som ersättning för befintliga sektioner av masonitskivor. I samband med dessa arbeten sker en viss handikappanpassning då korgolvet vid mittgången kan sänkas ned och fungera som rullstolsramp
- 2006 - Konservering av svart mässhake

Källförteckning

Följande litteratur och arkiv har nyttjats i samband med vårdplansarbetet:

Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm.
Handlingar från Kungl. Byggnadsstyrelsen är inkluderade

Klipparkivet vid Smålands museum: Tingsås kyrka

Topografiska arkivet vid Smålands museum: Tingsryds kommun, Byggärenden, Tingsås kyrka

Kyrkobyggnader 1760-1860: Del 2 Småland och Öland 1993

Tingsås kyrka 1964

Vassi, Heidi, red, *Kyrkobyggnader i Kronobergs län* 1998